

Stanowisko *Aconitum variegatum* (Ranunculaceae) w Kotlinie Żywieckiej

Wiosną 2000 r. znalazłem w Kotlinie Żywieckiej plone okazy tojadu, które oznaczyłem prowizorycznie jako *Aconitum variegatum* L. Oznaczenie to potwierdziłem późnym latem (30.08.2000 r.), w okresie kwitnienia gatunku. Tojad dzióbaty, podawany z sąsiednich Beskidów (Śląskiego i Żywieckiego – BIAŁECKA 1982 i dane niepublikowane), nie był dotąd znany z tego obszaru.

Znalezione stanowisko znajduje się w dolnej części wsi Rychwałd nad potokiem Naweśnik, na wysokości około 360 m n.p.m. (19°15' 40'' dł. geogr. wsch., 49°42' 20'' szer. geogr. płn.; kwadrat **DG04** w siatce ATPOL) (Ryc. 1). Omawiany gatunek rośnie tutaj w wilgotnym miejscu przy brzegu lasu, u podnóża skarpy porośniętej lasem łąkowym. Populacja liczy 20–30 okazów, z których tylko część kwitnie i owocuje.

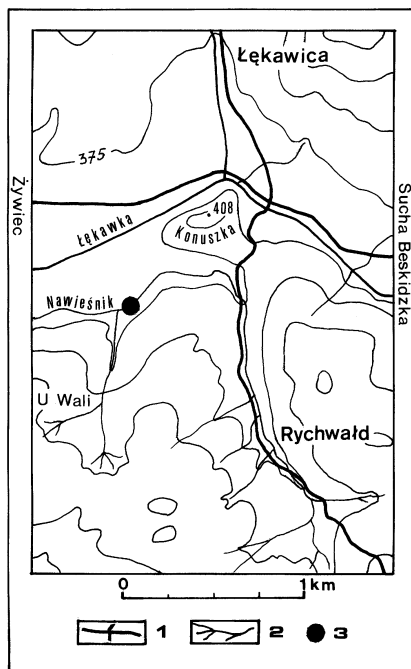
Zbiorowisko z *Aconitum variegatum* w Rychwałdzie nawiązuje swoim składem florystycznym do łąki niskiego – *Tilio-Carpinetum stachyetosum*. Charakteryzuje się dużym udziałem gatunków łąkowych ze związku *Alno-Padion*. Drzewostan budują: *Acer pseudoplatanus*, *Padus avium*, *Alnus incana*, a w domieszce: *Fraxinus excelsior*, *Carpinus betulus*, *Cerasus avium* i *Salix fragilis*; podszyt: *Sambucus nigra*, *Corylus avellana*, *Euonymus europaeus* i *Cornus sanguinea* s. lato. W runie, dość bujnym i bogatym florystycznie, rosną m. in. gatunki higrofilne, charakterystyczne dla podzespołu łąki niskiego: *Cirsium oleraceum*, *Stachys sylvatica*, *Stellaria nemorum*, *Urtica dioica*. W warstwie tej zanotowano także: *Aegopodium podagraria*, *Ajuga reptans*, *Asarum europaeum*, *Athyrium filix-femina*, *Brachypodium sylvaticum*, *Carex sylvatica*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Circaea lutetiana*, *Equisetum maximum*, *Festuca gigantea*, *Galeobdolon luteum*, *Hedera helix*, *Dryopteris carthusiana*, *Galeobdolon luteum*, *Galium schultesii*, *Geum urbanum*, *Impatiens noli-tangere*, *Listera ovata*, *Lysimachia nummularia*, *Mercurialis perennis*, *Oxalis acetosella*, *Plagiomnium undulatum*, *Primula elatior*, *Pulmonaria obscura*, *Ranunculus lanuginosus*, *Rubus caesius*, *Salvia glutinosa*, *Senecio fuchsii* i *Symphytum tuberosum*.

Powyżej płatu z tojadem las ma charakter łąki wysokiego. Rosną tu m. in.: *Stellaria holostea*, *Ranunculus cassubicus*, *Carex pilosa*, *Lathyrus vernus*, *Isopyrum thalictroides* oraz rzadka w głębi gór, *Hepatica nobilis*.

W związku z niedawną regulacją potoku obrzeże lasu z tojadem dzióbatym zostało wyraźnie zaburzone. Wkracza tu dość ekspansywny gatunek synantropijny – *Impatiens glandulifera*.

Aconitum variegatum uchodzi za gatunek górski, reglaowy (ZAJĄC 1996). Znalezione stanowisko w Kotlinie Żywieckiej leży na północnej granicy karpackiej części jego zasięgu (MITKA & STARMÜHLER 2000). Zebrane okazy, złożone w Zielniku Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego (KRA), należą do podgatunku typowego subsp. *variegatum* (rev. J. Mitka – Kraków).

Podziękowania. Serdecznie dziękuję Panu drowi Józefowi Mitce za sprawdzenie zebranych materiałów zielnikowych.

Ryc. 1. Stanowisko *Aconitum variegatum* L. w Kotlinie Żywieckiej. 1 – główne drogi, 2 – potoki, 3 – stanowisko.

Fig. 1. Station of *Aconitum variegatum* L. in the Kotlina Żywiecka dell. 1 – main roads, 2 – streams, 3 – station.

Summary. Locality of *Aconitum variegatum* (Ranunculaceae) in the Kotlina Żywiecka dell (Western Carpathians). In 2000 locality of *Aconitum variegatum* L., an interesting mountain species, was found in the lower part of Rychwałd village (360 m a.s.l.) about 4 kilometres NE to the Żywiec town (lat. 49°42'20", long. 19°15'40"; square **DG04** of the ATPOL grid) (Fig. 1). Small population (20–30 specimens) grows here in the forest community similar to the *Tilio-Carpinetum stachyetosum* subassociation.

LITERATURA

- BIAŁECKA K. 1982. Rośliny naczyniowe grupy Pilska w Beskidzie Żywieckim. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **618** Pr. Bot. **10**: 1–149.
- MITKA J. & STARMÜHLER W. 2000. Phenetic variability of *Aconitum lasiocarpum* (Rchb.) Gayer (*Ranunculaceae*): extension of taxonomic and geographic borders. – Acta Soc. Bot. Pol. **69**(2): 145–155.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92.

WACŁAW BARTOSZEK, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska; e-mail: bartoszek@fagus.ib.uj.edu.pl*

Przyjęto do druku: 12.12.2000.